

Boekbespreking: Inventaris van het archief van de Raad van Vlaanderen

De Raad van Vlaanderen was tijdens de Eerste Wereldoorlog het pseudo-parlement van het Vlaamse activisme. Het bestond van 1917 tot 1918, samen met een aantal aanverwante en ermee verbonden organisaties en instellingen. De Raad liet een ongemeen omvangrijk en inhoudelijk erg belangrijk archief na, dat na de oorlog heel wat omzwervingen maakte. Het kwam uiteindelijk terecht in het Algemeen Rijksarchief in Brussel en is in 2012 keurig geïnventariseerd en vrij raadpleegbaar. Het biedt de mogelijkheid om het onderzoek naar het activisme op microniveau te verruimen en te verdiepen: het bevat namelijk

rapporten over het activisme op regionale en gemeentelijke schaal, verslagen over (de werking van) lokale en overkoepelende activistische verenigingen en organisaties, massa's individuele dossiers betreffende allereerste vormen van politiek dienstbetoon, enzovoort.

Ook voor Turnhout is dit archief een ware goudmijn, zoals we al vaststelden tijdens onze studie van Turnhout tijdens de Eerste Wereldoorlog.¹ We geven een overzicht van het belangrijkste wat er over onze stad zoal te vinden is. Nrs. 243, 787, 2132 bevatten stukken over het Kempisch Vlaams Verbond in Turnhout en Merksplas. Dit Verbond werd opgericht in oktober 1917 met als doel 'het groepeeren der alleenstaande activisten van heel de Kempen'. Hiervoor zouden plaatselijke afdelingen worden opgericht, terwijl het politieke programma van de Raad van Vlaanderen

integraal werd overgenomen. Nrs. 796, 5637 bevatten dan weer archief over Katholieke Vlamingen, onder andere over een vraag over de erkenning van 11 juli als officiële Vlaamse feestdag. Deze organisatie was gesticht in januari 1918, met als devies 'Alles voor Vlaanderen - Vlaanderen voor Christus'. Op een gegeven moment waren er zo'n 220 leden.

Begin 1917 was in Turnhout met Frans Jacobs een door de Raad van Vlaanderen betaalde propagandist aan de slag gegaan voor het Kempisch Propagandabureau. In dossiers nrs. 847, 978, 1333, 1335, 1379, 2101 zitten verslagen en briefwisseling die hij geregeld opstuurde over de toestand in onze stad en stukken in verband met dat Propagandabureau. Zo berichtte hij over de werkzaamheden van Volksopbeuring en Kolenverdeling voor Vlaanderen, de activistische tegenhangers van het Hulp- en Voedingscomité. In zowat alle wijken van de stad zijn propagandameetings gehouden: materiaal hierover in nr. 1334. Andere dossiers handelen over stad en kanton Turnhout zonder nadere omschrijving van de inhoud, zoals nrs. 1904, 1983, 2001. Stukken over propaganda in het hele arrondissement zijn te vinden in de nrs. 2120-2123, 5503.

Er zijn ook heel wat dossiers aanwezig betreffende individuele personen. Talrijke nummers vermelden enkel een naam, zonder omschrijving van de inhoud. Daarnaast zijn er echter verschillende categorieën te onderscheiden. Zo waren de activisten zinnens om een eigen 'Rijkswacht' op te richten, nogal wat Turnhoutenaars hebben geprobeerd om zich te doen inlijven. Ook waren er nogal wat krijgsgevangenen die aandacht vroegen, om bvb. te worden overgeplaatst of om betere medische verzorging te krijgen. Ook waren er vragen voor benoemingen of bevorderingen. Tot slot waren er dossiers van door de Duitsers opgepakte of veroordeelden (zoals grenspasseurs) die vroegen om te bemiddelen in hun zaak.

Alles samen gaat het om heel wat interessant archiefmateriaal dat nog niet volledig en grondig is onderzocht. Hiervan gaan we nu echter werk maken. De resultaten zullen verschijnen in het volgende Jaarboek van Taxandria.

L. Vandeweyer *Het conglomerataatsarchief van de Raad van Vlaanderen, het Propagandabureau, Nationaal Verweer, de Nationalen Bond voor de Belgische Eenheid, Jacques Pirenne en Henri Pirenne, 1908-1939*. Brussel, 2012. De inventaris is digitaal integraal te raadplegen op de website van het Rijksarchief (www.arch.be).

Sam Van Clemen

¹ Sam Van Clemen. *Turnhout tijdens de Eerste Wereldoorlog*. Turnhout, 2004. *Nieuwsbrief Taxandria* 3, 2015